

راز ولادت علی علیه السلام در درون کعبه

جواد خرمی

پدر این طفل، عمران معروف به ابوطالب، حامی بزرگوار رسول خدا صلی الله علیه و آله بود.

مدرک حادثه

به دنیا آمدن امیر مؤمنان، علی علیه السلام در درون خانه خدا فضیلتی است که محدثان شیعه و دانشمندان علم انساب آن را در کتابهای خود نقل کرده‌اند و در میان دانشمندان اهل تسنن گروه زیادی به این حقیقت، تصریح و آن را یک فضیلت بی نظیر خوانده‌اند که به نمونه‌هایی اشاره می‌شود:

۱. محمد مالکی می‌گوید: **أُولِدَ بِمَكَّةَ الْمُسَرَّفَةَ دَاخِلَ بَيْتِ الْحَرَامِ فِي يَوْمِ**

در سیزدهم رجب سال ۳۰ عام الفیل، حادثه بس عجیبی رخ داد که هرگز در تاریخ بشریت سابقه نداشته و بعد از آن نیز تکرار نشده است، و آن حادثه، به دنیا آمدن نوزادی است در درون خانه کعبه که به نام علی علیه السلام اسم‌گذاری شد.

مادر وی فاطمه، دختر اسد فرزند هاشم است که جزء نخستین زنانی شمرده می‌شود که به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله ایمان آورد و پیش از بعثت از آیین ابراهیم پیروی می‌کرد. همین فاطمه زنی است که سخت مورد احترام پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بوده است.

می شود:

سعید بن جبیر از یزید بن قعنب نقل نموده که من با عباس بن عبدالمطلب و گروهی از فرزندان عبدالعزی در مقابل خانه خدا نشسته بودیم که ناگهان فاطمه دختر اسد مادر امیرالمؤمنین که نه ماهه باردار بود و درد زایمان او را گرفته بود، ظاهر شد، «فَقَالَتْ رَبِّ اِنِّي مُؤْمِنَةٌ بِكَ وَيَمَا جَاءَ مِنْ عِنْدِكَ مِنْ رُسُلِي وَكُنْتُ، وَانِّي مُصَدِّقَةٌ بِكَلَامِ جَدِّي اِبْرَاهِيمَ الْحَلِيلِ، وَانَّهُ بَنِي النَّبِيِّ الْعَتِيقِ فَبِحَقِّ الَّذِي بَنِي هَذَا النَّبِيِّ وَبِحَقِّ الْمَوْلُودِ الَّذِي فِي بَطْنِي لَمَّا يَسْرَت عَلَيَّ وَاوَدْتَنِي؛^۵ پس فاطمه گفت: پروردگارا! به تو و پیامبران و کتابهایی که از طرف تو نازل شده‌اند، ایمان دارم و سخن جدّم ابراهیم خلیل

الْجُمُعَةِ الثَّلَاثِ عَشَرَ مِنْ شَهْرِ اللَّهِ رَجَبِ سَنَةِ ثَلَاثِينَ مِنْ عَامِ الْفِيلِ... وَكَمْ يُوَلَدُ فِي النَّبِيِّ الْحَرَامِ قَبْلَهُ أَحَدٌ سِوَاهُ، وَهِيَ فَضِيلَةٌ حَصَّهَ اللَّهُ تَعَالَى بِهَا إِجْلَالَ لَهٗ وَاعْلَاءَ لَمَرْتَبَتِهِ وَإِظْهَاراً لِكِرَامَتِهِ؛^۱ علی در داخل خانه خدا در مکه، روز جمعه سیزدهم ماه خدا، رجب سال سی از عام الفیل به دنیا آمد... قبل از او کسی در داخل خانه خدا به دنیا نیامده بود و این ولادت فضیلتی است که خدای بلند مرتبه علی علیه السلام را به آن اختصاص داده است، برای تجلیل او و بالا بردن مرتبه او و آشکار نمودن کرامت و بزرگواری او».

۲. حاکم نیشابوری می گوید:

«ولادت علی در داخل کعبه به طور تواتر به ما رسیده است.»^۲

۳. آلوسی بغدادی صاحب تفسیر

می گوید: «تولد علی در کعبه در میان ملل جهان مشهور و معروف است. تاکنون کسی به این فضیلت دست نیافته است.»^۳

و دیگر دانشمندان اهل سنت^۴ نیز به این مسئله معترف می باشند. اما در منابع شیعه روایات فراوانی در این زمینه داریم که به یکی از آنها اشاره

۱. الفصول المهمة، ص ۱۲-۱۳؛ بحارالانوار،

ج ۳۵، ص ۸.

۲. مستدرک حاکم، ج ۳، ص ۴۸۳.

۳. شرح قصیده عبدالباقی افندی، ص ۱۵.

۴. مروج الذهب، ج ۲، ص ۳۴۹؛ شرح الشفاء،

ج ۱، ص ۱۵۱؛ موسوعة التاريخ الاسلامی، ج ۱،

ص ۳۰۶-۳۱۰.

۵. بحارالانوار، داراحیاء التراث العربی، ج ۳۵،

ص ۸، حدیث ۱۱؛ ر.ک: خصائص امیرالمؤمنین،

للشرف الرضی، ص ۳۹؛ الغدير، علامه امینی،

ج ۶، ص ۲۲.

دیوار خانه خدا و به هم آمدن آن، ماندن چهار روز در درون خانه، پاک بودن نوزاد از آلودگی زایمان و گرنه در درون خانه خدا راه نمی یافت، استفاده از غذای بهشتی و...! خوب است در ادامه گزارش را از زبان فاطمه بنت اسد بشنویم:

وقتی از خانه بیرون آمد، گفت:
 «إِنِّي فَضَّلْتُ عَلِيَّ مَنْ تَقَدَّمَ مِنِّي مِنَ النَّسَاءِ لِأَنَّ
 أَسِيَةَ بِنْتَ مُزَاحِمٍ عَبَدَتِ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ سِرًّا فِي
 مَوْضِعٍ لَا يَحِبُّ أَنْ يُعْبَدَ اللَّهُ فِيهِ إِلَّا اضْطِرَّارًا،
 وَإِنَّ مَزِيمَ بِنْتَ عِمْرَانَ هَمَزَتِ النَّحْلَةَ الْيَابِسَةَ
 بِيَدِهَا حَتَّى أَكَلَتْ مِنْهَا رَطْبًا جَنَّتِي، وَإِنِّي دَخَلْتُ
 بَيْتَ اللَّهِ الْحَرَامَ فَأَكَلْتُ مِنْ ثِمَارِ الْجَنَّةِ
 وَأَوْرَاقِهَا [آرزاقها]؛^۲ به راستی من بر

زنهای پیش از خود برتری یافتم؛ زیرا آسیه دختر مزاحم (همسر فرعون) خدا را پنهانی در جایی عبادت کرد که دوست نمی داشت در آن مکان (یعنی کاخ فرعون) خدا را عبادت کند، مگر در حال ناچاری. و به راستی مریم دختر عمران درخت خشک خرما را با دستش تکان داد تا رطب تازه ای از آن

را تصدیق می کنم؛ او که این خانه عتیق را بنا کرد. پس به حق آن کسی که این خانه را ساخت، و به حق کودکی که در رحم دارم، ولادت این کودک را بر من آسان فرما!»

یزید بن قعب می گوید: ما دیدیم که خانه خدا از پشت شکافته شد (محل مستجار) و فاطمه داخل خانه شد و ما دیگر او را ندیدیم، و دیوار دوباره به حال اول برگشت، به ذهن ما رسید که قفل در خانه خدا را باز کنیم، ولی باز نشد، «فَعَلِمْنَا أَنَّ ذَلِكَ أَمْرٌ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ؛^۱ پس دانستیم که این مسئله کاری است از طرف خدای عزیز و جلیل».

چند روز این مادر و کودک در درون خانه خدا می مانند. راستی در این چند روز مادر چه خورده و چه نوشیده؟ و دیگر نیازهای خویش را چگونه برآورده نموده است؟...

اگر کمترین دقت و تأملی در این مسائل انجام گیرد، بی گمان به فضیلت والای این نوزاد و مادر می توان پی برد که چگونه معجزات متعددی به احترام آن دو انجام می گیرد؛ شکافته شدن

۱. همان.

۲. بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۸.

بخورد، ولی من داخل خانه خدا شدم و از میوه‌های بهشتی و ورقها (یسا روزیها)ی آن استفاده کردم.»

مراسم نامگذاری

مولود نورانی که در درون خانه خدا به دنیا آمده و چهار شبانه روز از او و مادرش با غذای بهشتی پذیرایی شده، برای نام‌گذاریش نیز خدای خانه باید تصمیم بگیرد، نه پدر و مادر و یا پدر بزرگ و مادر بزرگ. و چنین هم شد، خداوند منت خویش را بر او کامل نمود و با جملاتی از عالم غیب به گوش فاطمه مادر نوزاد رساند که او را چه نام نهد.

فاطمه بنت اسد می‌گوید: «فَلَمَّا أَرَدْتُ أَنْ أَخْرُجَ هَتَفَ بِي هَاتِفٌ يَا فَاطِمَةُ سَمِّيهِ عَلِيًّا فَهَوَّ عَلِيٌّ وَاللَّهِ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى يَقُولُ: إِنِّي شَقَقْتُ إِسْمَهُ مِنْ إِسْمِي وَأَدْبْتُهُ بِأَدْبِي وَوَقَفْتُهُ عَلَى غَامِضِ عِلْمِي وَهُوَ الَّذِي... مُؤَدَّنٌ فَوْقَ ظَهْرِ بَيْتِي وَيَقْدَسُنِي وَيَمَجِّدُنِي فَطَوَّبِي لِمَنْ أَحَبَّهُ وَأَطَاعَهُ وَوَيْلٌ لِمَنْ أَبْغَضَهُ وَعَضَاهُ؛ پس هنگامی که خواستم [از کعبه] خارج شوم، هاتفی [از غیب] مرا ندا داد: ای فاطمه [او را] به نام علی نامگذاری کن! پس او علی است و خدای علیّی اَعْلَى

است که می‌گوید: به راستی، اسم او را از اسم خودم جدا ساختم و او را به ادب خود پرورش دادم و او را بر پیچیدگیهای علم خود آگاه ساختم و او کسی است که... بر بام خانه من اذان خواهد گفت و مرا تقدیس و تمجید خواهد نمود. پس خوش به حال کسی که او را دوست بدارد و اطاعتش کند و وای بر کسی که او را دشمن بدارد و نافرمانی کند.»

آن‌گاه فاطمه بنت اسد روی به خانه نهاد. شخصی به سرعت خود را به ابوطالب و خانواده او رساند و بشارت ولادت علیؑ را داد. همه خانواده که در پیشاپیش آنها محمد مصطفیؑ قرار داشت، به استقبال فاطمه و نوزادش آمدند، محمد مصطفیؑ نوزاد را در بغل گرفت و زبان خویش را در دهان او قرار داد و اذان و اقامه در گوش او خواند. آن‌گاه ابوطالب شتران زیادی را به عنوان ولیمه این نوزاد قربانی نمود و تمام مردم را نیز دعوت نمود؛ به این

لابه لای روایات شیعه جملات و نکاتی به چشم می خورد که نشان از یک راز بزرگ و هدف والا دارد؛ یعنی این گونه نیست که تولد حضرت در درون خانه خدا یک حادثه استثنایی بدون هدف و فلسفه باشد و خداوند از آن هیچ منظوری جز بیان شرافت و فضیلت علی علیه السلام نداشته باشد، بلکه مطلب عمیق تر از آن است و در پشت پرده این حادثه، اسراری نهفته است که با دقت و توجه می توان به آن رسید.

تحلیل حادثه

روی علی است قبله این دل حق پرست ما
کوی علی است منزل و جایگه نشست ما
بوی علی است باعث حال خراب و مست ما
سوی علی است هر زمان به التماس دست ما
اگر به روایات امامت و ولایت
ائمه اطهار علیهم السلام مخصوصاً
امیر مؤمنان علیه السلام دقت شود، در می یابیم
که اساسی ترین شرط توحید، ولایت
امامان معصوم است؛ چنان که در

صورت که اول هفت بار خانه خدا را طواف نمایند، آن گاه داخل خانه ابوطالب روند و بر علی علیه السلام سلام نمایند.^۱

راز ولادت

آنچه مهم و ضروری است که جامعه اسلامی، اعم از شیعه و سنی به آن توجه نمایند، راز و فلسفه این ولادت در درون خانه خداوند و کعبه است. مریم با آن عظمت که به تصریح قرآن معصومه است و فرزند او از پیامبران اولوالعزم بود، وقتی درد زایمان او فرامی رسد، به او دستور داده می شود که محراب و عبادتگاه را ترک گوید و به نقطه دور دستی پناه برد؛^۲ چرا که اینجا عبادتگاه است، نه زایشگاه؛ ولی فاطمه بنت اسد را به درون مقدس ترین عبادتگاه، یعنی کعبه فرامی خوانند و با معجزه دیوار شکافته می شود و در برخی منابع آمده که به فاطمه بنت اسد الهام شد که وارد خانه کعبه گردد.^۳

نوع دانشمندان اهل سنت این جریان را فقط یک فضیلت بی هدف برای علی علیه السلام می دانند و بس؛ ولی در

۱. بحار، ج ۳۵، ص ۱۸؛ اعلام الهدایه، ج ۲،

ص ۵۰.

۲. مریم/۲۲-۲۳.

۳. سنة الهدایه، ص ۱۲۹.

صفا و مروه مظلومانه به قتل برسد، اگر ولایت تو را ای علی! نداشته باشد، بوی بهشت را نچشیده و داخل آن نخواهد شد.^۳ و اما از نظر ظاهری و حسی هر چند خانه خدا، کعبه، محور توحید شمرده می‌شود و مردم باید به دور آن طواف کنند، ولی در طواف و نماز باید توجه دلها به سمت و سوی فردی باشد که خانه‌زاد این بیت می‌باشد.

لطیفه

خداوند زاده نشده و دارای فرزند نیز نمی‌باشد، ولی یک امر را نمی‌توان انکار کرد و آن اینکه صدای گریه نوزاد از خانه خدا به گوش رسیده است.

ولادت علی علیه السلام در درون خانه خدا رمز و رازش این است که بدانیم قلب خانه خدا و توحید را ولایت و امامت علی تشکیل می‌دهد. در منابع روایی اشاراتی به این مطلب شده است، از جمله:

۱. در ذیل جملاتی که فاطمه بنت اسد

حدیث سلسله الذهب و دهها حدیث دیگر به آن تصریح شده است که کلمه توحید دژ نفوذناپذیر الهی است، به شرطی که ولایت و امامت امامان در کنار آن باشد.^۱ این از نظر فکری و اعتقادی، و اما از نظر رفتاری و عمل نیز اساسی‌ترین شرط قبولی اعمال، پذیرفتن امامت علی علیه السلام و فرزندان اوست.

امام باقر علیه السلام فرمود: «هر کس به خداوند عزتمند تقرب جوید با عبادتی که تلاش خود را در انجام آن به کار برد، ولی امامی نصب شده از جانب خداوند برای او نباشد، تلاشش پذیرفته نمی‌شود و گمراه و سرگردان خواهد بود، و خداوند نیز اعمال او را دشمن می‌دارد.»^۲

و همچنین پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله خطاب به علی علیه السلام در مورد ولایت آن حضرت فرمود: «اگر کسی به اندازه رسالت حضرت نوح در میان قومش عبادت کند، و به اندازه کوه احد طلا داشته باشد و در راه خدا انفاق کند و عمرش طولانی شود تا هزار بار خانه کعبه را با پای برهنه زیارت کند، و سپس در میان

۱. ر.ک: توحید صدوق.

۲. اصول کافی، ج ۱، ص ۱۸۳.

۳. بحارالانوار، ج ۲۷، ص ۱۹۴؛ ر.ک: مناقب خوارزمی، ص ۲۸.

نمایند، و یاری‌شان را نسبت به ما عرضه دارند.»

نتیجه آنکه راز ولادت امیر مؤمنان علیه السلام در درون خانه کعبه این است که مردم در حال نماز رو به کعبه باشند و صورت دل را به سوی امامت امامان معصوم و در رأس آنها امیر مؤمنان داشته باشند و هرگز از یاد نبرند که علی در درون خانه توحید جا دارد.

من ار به قبله روکنم به عشق روی اوکنم
اقامه صلوات را به گفتگوی اوکنم
گر از وطن سفرکنم سفر به سوی اوکنم
ز حج و بیت بگذرم طواف کوی اوکنم
کز احترام مولدش حرم شده است محترم
در این ولا بگو نعم که هست اعظم نعم

* * *

الا که رحمت آیتی زرحمت علی بود
همه کتاب انبیا حکایت علی بود
بهشت و هر چه اندر او عنایت علی بود
اجل نعمت خدا ولایت علی بود.^۴

در لحظه خروج از خانه خدا شنید، می‌خوانیم: «فَطَوَّلِي لِمَنْ أَطَاعَهُ وَوَسَّلِي لِمَنْ أَبْغَضَهُ وَعَصَاهُ؛^۱ پس خوش به حال کسی که او را دوست بدارد و اطاعتش کند و وای بر کسی که او را دشمن بدارد و نافرمانی کند.» قبلاً اشاره شد جملات فوق راز ولادت علی علیه السلام را در درون کعبه این می‌داند که مردم مطیع و فرمانبر او گردند و از امامت و ولایت او سرپیچی نکنند.

۲. در دعوت نامه ابوطالب از مردم برای ولیمه حضرت علی علیه السلام می‌خوانیم: «وَقَالَ هَلُمَّوَا وَطَوَّقُوا بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَادْخُلُوا وَسَلِّمُوا عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَآلِيَّ؛^۲ گفت: مردم! بیایید و هفت بار دور خانه طواف کنید، [آن گاه] داخل [خانه من] شوید و بر فرزندم علی سلام کنید.»

این سخن به این رمز که علی علیه السلام امام و رهبر آینده شماست، اشاره دارد.

۳. امام باقر علیه السلام فرمود: «إِنَّمَا أَمِيرَ النَّاسِ أَنْ يَأْتُوا هُدْيَهُ الْأَخْجَارَ فَيَتَطَوَّقُوا بِهَا، ثُمَّ يَأْتُونَنَا فَيُخْبِرُونَنَا بِوَلَايَتِهِمْ وَيَعْرِضُوا عَلَيْنَا نُضَرُّ لَهُمْ؛^۳ همانا به مردم دستور داده شده است که بیایند و این سنگها (کنایه از کعبه) را طواف کنند. سپس نزد ما (امامان) آیند و خبر ولایتشان را [نسبت به ما] اظهار

۱. بحار، ج ۳۵، ص ۸، ذیل حدیث ۱۱.

۲. همان، ص ۱۸؛ ذیل حدیث ۱۴.

۳. عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۶۲، حدیث ۲۹

و ۳۰.

۴. فؤاد کرمانی.